

vinozdravniškem zavodu. Leta 1843. pride v Ljubljano — svojo domovino. Tukaj dobi profesorsko službo na tedanji medicinski in ranoceljniški šoli, ter postane ob enem tajnik c. kr. kmetijske družbe. S tajništvom prevzame tudi uredovanje „Novic“, katere še dandanes izhajajo v prosep kmetijskega gospodarstva na Kranjskem. Z „Novicami“ so dobili Slovenci tudi kmetijsko kemijo, vinorejo, občno povestnico in več drugih za slovenski narod prav primernih knjižic. Iz Bleiweisovega peresa je poteklo mnogo koristnih knjig za naše kmetijske gospodarje, pa tudi drugih učenih spisov in razprav je prišlo z njegovim trudom na svitlo. Ta njegova marljivost se je kmalu razglasila tudi po drugih zemljah preko našega cesarstva. Ne samo, da ga so razna učena daljna društva za svojega častnega, pa tudi dopisovajočega uda imenovala, počastil ga je tudi ruski car 1862. l. z odlikovanjem Vladimirovega reda za njegove slovstvene zasluge. Istega leta poklonili mu so štajerski Slovenci zlat kozarec; 1863. leta podarili so mu ljubljanski čestitelji v slavo dvajsetletnega vredovanja „Novic“ srebrn tintnik z zlatim peresom, a 1866. leta podelil mu je naš cesar Franca-Jozefa red. Predsednik slovenskega literarno-političnega društva 1848. l. je mnogo storil na korist svoje domovine. Od tega leta je bil zmirom narodni zastopnik v kranjskem deželnem zboru, a pozneje tudi deželni in mestni odbornik.

To vam je kratek životopis tega plemenitega slovenskega rodoljuba, katerega majheno sliko imate na prvi strani denašnjega „Vrtčevega“ lista. Zna se, da v tej sliki ne najdete onega plemenitega lica in one prijaznosti, ki ju je možno gledati le v živej podobi Bleiweisovej.

A vi otroci, ki ga znabiti poznate živega, gotovo boste pripovedovali v svojej starosti o tem slovenskem učenjaku vsem ónim, ki niso imeli te sreče, da bi ga bili poznali za časa njegovega življenja, a vaši potomci vas bodo šteli srečne, da ste živeli v dóbi svoje mladosti z očetom slovenskega naroda — dr. Janezom Bleiweisom,

Bog naj ga ohrani še mnoga leta slovenskemu narodu na srečo, čast in slavo!

I T.

Na sv. Miklavža večer.

„Mamica, sladka moja mamica!“ reče Vladimirček, „kako je vendar to, da sv. Miklavž k nam nič več ne pride? Ali je bolan, ali je pa na mene hud, ker vam sem bil tolikokrat nepokoren. Poprejšna leta mi je vselej kaj lepega prinesel, a zdaj ga že tako dolgo ni bilo k nam.“

„Ljubo moje dete,“ rečejo mati, „zdaj so se časi izpremenili. Ko so še tvoj oče živeli, lahko nam je bilo ti pripraviti kak darek sv. Miklavža; ali zdaj, ko nimaš več očeta, in se je po vojski vse podražilo, zdaj moramo veseli biti, da se preživimo in lakote konec ne vzamemo. Lahko bi mi bilo prenašati siromaštvo, ako bi le še tvoj ljubi oče bil pri življenji. Rada bi vse drugo izgubila, rada s teboj od hiše do hiše kruha prosila, ako bi le on še bil živ, ali oh — oh, tvoj dobri oče je umrl!“

„Mati, kaj je to: oče je umrl! Tega ne umejem,“ reče Vladimirček, položivši svojo kodrasto glavico v materino naročje.

„Oče je umrl, to je, on je naju za vselej zapustil,“ rečejo žalostna mati, „ter je odšel tjà gori k nebeškemu očetu.“

„Oče so tedaj odšli v nebesa?“ povpraša Vladimirček, „nu, to so prav storili. Ali kako je vendar mogoče, da so tebe, ljuba moja mamica, in mene, svojega Vladimirčka zapustili? Zakaj niso vzeli tudi naju s seboj? Ali znabiti naju niso imeli radi?“

„In še kakó!“ rečejo mati, „le ti ostani še naprej tako dober in priden, kakor si bil doslej, in te bodo oče še vedno radi imeli. A morali so naju zapustiti, ker so morali umreti za cesarja in domovino.“

„Kakšen človek pa je cesar?“ vpraša Vladimirček, „o tem človeku mi niste še nikoli nič povedali. Ali je on tudi tako dober, kakor so bili moj oče? Ali nas ima tudi on rad?“

„To se zna, ljubo moje dete,“ pristavijo mati, „on te ima ravno tako rad, kakor so te imeli tvoj rajni oče. Cesar je oče nas vseh, on skrbi in varuje, da se v deželi vse lepo, redno in varno godi in zvršuje. Ako bi cesarja ne imeli, prišli bi sovražniki v naše hiše, zažgali bi nam jih in nam pobrali vse, kar imamo. Cesar skrbi za varnost našega življenja in premoženja. A še mnogo drugih dobrot nam izkazuje naš dobri cesar Franc Jožef I., ki bi rad, da bi bili vsi njegovi podložniki srečni in zadovoljni.“

„In vse to stori cesar!“ vzklikne čuděč se Vladimirček, „on je tedaj velik dobrotnik ljudém. Tudi jaz ga hočem odslej ljubiti in vsaki dan zanj moliti: O Bog ohrani nam še mnogo let našega dobrega cesarja Franca Jožefa! ker nas on tako rad ima in nam toliko dobrot izkazuje, zatorej ohrani ga zdravega in veselega. A tudi meni daj, da bi bil pobožen in dober, ter bi tako mogel svojemu cesarju veselje delati. In kadar dorastem in krepkejši postanem, potlej ga hočem tudi jaz braniti, da se mu nič hudega ne zgodi, in če umrem zanj v vojski, potlej pridem tudi jaz v nebesa k svojemu dobremu očetu. Kaj ne, ljuba mamica?“

V tem nekdo potrka na vrata. Vrata se odpró na stežjaj in star vojak ob brglah stopi v sobo. „Oh, usmilite se, draga gospa!“ vzdihne ubogi vojak „usmilite se mene onemoglega starčka! Dajte mi kaj jesti, že dva dni nisem imel grizljeja v ustih, in slab sem, da se komaj plazim po svetu; usmilite se ubozega siromaka in Bog vam bode stotero povrnil.“

Materi se je vojak zeló smilil. Milo pogledajo Vladimirčka in mu rekó: „Nu kaj misliš, Vladimirček, kaj je nama storiti?“

„Ubozega starčka čez noč pri nas obdržati,“ odgovori Vladimirček, „in mu kaj jesti dati; vidi se mu, da je lačen. Kaj ne mati, da storite tako? To bi bilo pač grdo od naju, ako bi ta dobri starček moral po tako mrzlej noči lačen in truden dalje potovati. Kadar sem jaz lačen, hitro pridete vi in mi date kruha; in če se na trn zbodem, pridete tudi, da mi trn potegnete iz noge. Ljuba mamica, vi ste tako dobri z menoj, bodite dobri tudi temu ubogemu starčku in obdržite ga pod našo streho.“

„Dà, dà, ljubo moje dete, to tudi storim,“ rečejo mati in si obrišejo solzé, ki so jim iz oči pritekale; a starčku ponudijo stol, ter mu rekó, naj se vsede, dokler mu kaj za večerjo pripravijo. V tem prinese Vladimirček dve jabolki, ki so mu ju mati dali za kosilce, podá ju starčku in mu reče: „Vzemite in jejte, dokler vam mati pripravijo kaj boljšega za večerjo; znam, da lačnemu bití ni dobro.“

Kmalu je bila večerja gotova. Pri večerji pripoveduje starček koliko hudega je moral že pretrpeti, odkar je iz vojaške službe, in se mora od hiše do hiše potikati, in ob milostinjah dobrih ljudi živeti. Vladimirček je na odprta usta vse to poslušal, kajti kaj tacega še nikoli ni slišal. A mati so bili zelo žalostni; mislili so na svojega moža, kateri je, kakor jim je bilo sporočeno, v vojski žalostno poginil. „Oh,“ vzdihnejo, „kako srečna bi bila jaz, da mi moj mož še živi, če bi se tudi ob brglah vrnil domov, kakor vi. Moj Rajko, Bog mu daj dobro, znal je vrlo lepo pisati, in s pisanjem bi si lahko po kak krajcar zaslužil, a jaz bi zopet pridno pléla in šivala, ter bi si tako pošteno za živež skrbela.“

„Ali je Rajko Dobrinovič vaš mož?“ pade jej starček v besedo. „O njem bi vam znal jaz kaj povedati. On ni mrtev; bil je res hudo ranjen, a rana ni bila smrtna in zdaj mu je zopet dobro!“

„Kaj? moj mož Rajko živi!“ zavpije od veselja vsa izvan sebe uboga žena, „on živi, in njemu je dobro? O govorite, starec, govorite, kje je? kje doboDEM svojega dobrega moža, da mu pohitim naproti in ga pritisnem na svoje prsi? Povejte, prosim vas, povejte, kje je moj mož Rajko?“

Zdaj položi starček brado in beraško obleko od sebe, objame osupneno ženo, poljubi jo in pritisne na svoje prsi. „O preljuba moja Ana!“ zavpije veselo mož, „tedaj sem zopet tako srečen da te vidim! O koliko veselja za mene! In kako dober je ljubi Bog, da mi je mojo blago ženo zopet podaril! A tudi ti, dobri moj Vladimirček,“ rečejo oče vzešši dečka v naročje, „tudi ti si zopet pri meni, moje preljubeznjivo dete! O Bog! hvala, stotera hvala ti bodi za to veliko srečo!“ Zdaj zopet objema preljubo ženo, katera od prevelike sreče in veselja ni mogla družega izpregovoriti, nego samo dve besedi: „Moj Rajko!“ Ves čas je le molila, jokala in zopet molila.

Ko se je to nenadno veselje nekoliko poleglo, začel je Rajko pripovedovati svoje zgrade in nezgrade. „Zahvalimo se,“ reče, „preljuba moja Ana, najpred ljubemu Bogu. On me je obvaroval, da me ni zadela sovražna krogla in mi dal doživeti veselje, da se zopet srečni in zdravi vidimo. On je naklonil také, da sem nadvojvodi rešil življenje ter kmalu po prvem ognju postal četnik (major). A zdaj je v zahodnej Indiji umrl moj stric, bogat trgovec, ki mi je zapustil osemdeset tisoč goldinarjev dedovine. Toda misel, da imam pošteno in bogoljubno ženo, in dobrega sina, to me mnogo bolj veseli nego vse bogastvo, ki ga sem podedoval. A izkušati sem vaju hotel: si li ti, moja dobra žena Ana tudi dobro vzredila najinega sina Vladimirčka, in je-li Vladimirček še vedno tako dober in priden kakor je bil, ko sem bil še jaz domá. Nu tega sem se na svoje veliko veselje popolnem prepričal, da je še vse tako, kakor je bilo, ko sem bil še jaz pri vaju.“ Nato odprejo oče popotno torbico in reko: „Prinesel sem vama za denašnji večer tudi dar sv. Miklavža. Na, vzemi, Vladimirček, to lepo knjižico s podobami in ž njo tudi te lepe igrače; a ti Ana, vzemi ta prsten, in spomni se, kadar koli ga pogledaš, resničnih besed mojega rajncega očeta, ki so večkrat djali: „Bog dobrih ljudi nikoli ne zapusti, nego poplačuje jih z nebeškim blagoslovom.“